

Dietari El dietari ‘Catalans del 1918’ mostra el noucentisme com un projecte modernitzador i la introspecció juvenil del poeta i assagista J. V. Foix

Nucli noucentista

JORDI AMAT

Pels volts del Sant Jordi de 1966 *El quadern gris* va arribar a les llibreries. Amb aquelles memòries, fruit de reelaboracions successives d'un dietari primitiu (el va editar Xavier Pla), Josep Pla iniciava la publicació de les seves obres completes definitives. El volum el presentava un pròleg de Joan Fuster, un text que se sumava a d'altres intervencions de l'assagista valencià a través de les quals estava formulant una dura impugnació de la moral i l'estètica del noucentisme. Com ja ho havien fet en part alguns dels seus "homenots", *El quadern* de Pla també incidia en la reconsideració d'aquell moviment polític i cultural. El protagonista, la quotidianitat del qual coneixem entre 1918 i 1919, aconseguia la seva maduresa com a escriptor quan es desempallegava del model lingüístic del noucentisme i, des d'un punt de vista grupal, situava aquest aprenentatge literari a la tertúlia de l'Ateneu. La grandesa del llibre situarien el jo de Pla i el seu relat al centre del sistema intel·lectual català del segle XX.

Pocs mesos abans que aparegués el llibre de Pla, *Catalans de 1918* va sortir a la col·lecció *Antologia Catalana* que Joaquim Molas dirigia per a Edicions 62. El títol, que entroncava amb el *Diari de 1918* però que tal

vegada despistava, era un recull brillantíssim, fulgurant, de només vint-i-tantes entrades de dietari que J.V. Foix havia escrit originàriament al llarg de la segona dècada del segle XX (només 4 són posteriors). Agrupades entorn d'alguns dels seus coetanis més destacats –els senyors Fabra i Carner per una banda, per l'altra els seus amics Riba, Folguera i Salvat-Papasseit per l'altra (en aquesta edició s'hi suma una entrada sobre Esclasans)–, el llibre no era només un recull de retrats tal i com podia semblar fullejant-lo. Anava més endins. Relligava la introspecció juvenil de l'autor (“entre el seny i la fantasia em faig un garbuix”) amb el desplegament de la fase avançada del noucentisme com a projecte modernitzador. Focalitzant el protagonisme literari en el paper dels poetes i la tertúlia del Continental on es cuinava *La Revista* del poeta i bevedor de cervesa Lòpez Picó, Foix situava la publicació de les *Normes Ortogràfiques* com a punt d'inflexió de-

Fabra, Carner, Riba, Folguera i Papasseit són alguns coetanis que evoca aquesta obra autobiogràfica

J.V. Foix passejant per Port de la Selva el 1973

ARXIU

terminant de l'ambició del país que s'estava construint. L'escena en la qual Foix s'escriu comprant a Canaletes l'edició de *La Veu de Catalunya* amb l'article de Prat de la Riba anunciant l'aparició de les *Normes* és memorable.

Aquesta nova edició, editada amb cura i sensibilitat per l'humanista Antoni Marí i Lluís Quintana (el pròleg aclareix la història textual del llibre i hi descobreix les arrels d'una de les experiències literàries més radicals del segle XX català), hauria de permetre una comprensió menys estereotipada de Foix. “Cobejo llibertats i em moc, commogut, per

contrades ambigües”, diu de la seva sensibilitat contrapasant-la a la de Carner. És un projecte literari singular, a cavall entre el classicisme i l'avantguarda, però que aquí queda clar que no pot desxifrar-se al marge d'una idea del noucentisme que, de la mà d'Obiols i Torres-Garcia, supera el dogmatisme orsià per abraçar una modernitat on conviuen el compromís nacional amb la recerca d'un català arriscat per explorar una subjectivitat escindida. |

J.V. Foix
Catalans de 1918

TUSQUETS. 126 PÀGINES. 14 EUROS

Novel·la Núria Mundó relata la rivalitat i el ressentiment entre dues germanes

Bessones en conflicte

NÚRIA ALBESA

Les bessones de l'Eixample és la primera novel·la de Núria Mundó (Barcelona, 1946) i ha estat guardonada amb l'accessit al XXIX premi de Novel·la Breu Ciutat de Mollerussa 2017.

L'obra, articulada en dues parts titulades “La Marta” i “La Rosa”, presenta la mala relació de les dues protagonistes, dues germanes bessones criades en una família benestant de Barcelona. Les veritats de l'una no són les veritats de l'altra. Mentre que la Marta és una dona que s'acaba de jubilar, segura de la seva vida i de les decisions que ha pres, la Rosa, en canvi, ha patit fortes depressions, està

plena de ràbia i viu immersa en un dol que fa massa temps que dura. La Rosa és la que es va rendir abans d'hora, la que va tenir mala sort, la que es va torturar. O no. I potser ella, senzillament, va ser la que va creure que l'altra era millor.

Un dels elements més ben aconseguits d'aquest llibre és la tria del punt de vista narratiu que l'autora atribueix a cada germana, així com la distribució desigual de les pàgines. D'una banda, el lector rep el relat de la Marta en tercera persona. Es tracta d'un narrador omniscient ordenat, pausat, dilatant, que explica la vida en família d'aquestes germanes al llarg de gaire-

Núria Mundó

ARXIU

bé noranta pàgines. Accedim a la seva infantesa, als primers desenganys, al casament de la Marta amb un home vint anys més gran, al diari de la Rosa i a les converses amb una mare envellida. D'altra banda, el testimoni de la Rosa es resol en només catorze pàgines delirants que adquireixen un ritme frenètic. Per a la Rosa, Mundó tria el monòleg interior, la frase curta, l'adjectiu punyent. I així ens endinsa en el pensament de la germana “desequilibrada”. Es fan clars la seva desatenció, el seu patiment i els desitjos mai aconseguits. Però es fa evident, també, la seva bondat.

Les bessones de l'Eixample és una novel·la intimista que parla de les comparacions doloroses, de la dificultat de resoldre conflictes familiars i de comprendre l'altra versió quan tot ja sembla perdut. |

Núria Mundó
Les bessones de l'Eixample

PAGÉS EDITORS. 112 PÀGINES. 13 EUROS